

NORDISK ARKITEKTURFORSKNING
Nordic Journal of Architectural Research

2-2012

Nordic Journal of Architectural Research

ISSN: 1893–5281

Chief Editors:

Claus Bech-Danielsen, cbd@sbi.dk

Danish Building Research Institute, Aalborg University, Denmark.

Madeleine Granvik, Madeleine.Granvik@slu.se

SLU/Department of Landscape architecture, Sweden.

Anni Vartola, anni.vartola@aalto.fi

Aalto University, Finland.

For more information on the editorial board for the journal and board for the association, see <http://arkitekturforskning.net/na/pages/view/Editors>

Submitted manuscripts

Manuscripts are to be sent to Madeleine Granvik (Madeleine.Granvik@slu.se), Claus Bech-Danielsen (cbd@sbi.aau.dk) and Anni Vartola (anni.vartola@aalto.fi) as a text file in Word, using Times New Roman font. Submitted papers should not exceed 8 000 words exclusive abstract, references and figures. The recommended length of contributions is 5 000–8 000 words. Deviations from this must be agreed with the editors in chief. See Author's Guideline for further information.

Subscription

Students/graduate students

Prize: 250 SEK, 205 DKK, 225 NOK, 27.5 Euro

Individuals (teachers, researchers, employees, professionals)

Prize: 350 SEK, 290 DKK, 320 NOK, 38.5 Euro

Institutions (libraries, companies, universities)

Prize: 3 500 SEK, 2900, DKK, 3200 NOK, 385 Euro

Students and individual subscribers must inform about their e-mail address in order to get access to the journal. After payment, send the e-mail address to Trond Haug, trond.haug@sintef.no

Institutional subscribers must inform about their IP-address/IP-range in order to get access to the journal. After payment, send the IP-address/IP-range to Trond Haug, trond.haug@sintef.no

Payment

Sweden, pay to: postgirokonto 419 03 25-3

Denmark, pay to: Danske Bank 1-678-0995

Finland, pay to: Sampo Bank 800013-70633795

Norway, pay to: Den Norske Bank 7877.08.13769

Outside the Nordic countries pay in SEK to SWIFT-address:

PGS ISESS Account no: 4190325-3, Postgirot Bank Sweden, SE 105 06 Stockholm

Published by SINTEF Academic Press

P O Box 124 Blindern, NO-0314 Oslo, Norway

CONTENTS

NORDIC ARCHITECTURAL RESEARCH – EDITORS’ NOTES	5
CLAUS BECH-DANIELSEN, MADELEINE GRANVIK AND ANNI VARTOLA	
IMPACT OF SPACE REQUIREMENTS ON OUTDOOR PLAY AREAS IN PUBLIC KINDERGARTENS	8
ASKILD H NILSEN AND CAROLINE M HÄGERHÄLL	
FUNCTIONAL DENSITY – A CONCEPTUAL FRAMEWORK IN A TOWNSCAPE AREAS CONTEXT	29
PER G. BERG, MADELEINE GRANVIK AND PER HEDFORS	
ET ARKITEKTONISK SYN PÅ RENOVERINGER AF ALMENE BOLIGBEBYGGELSER I DANMARK	47
CLAUS BECH-DANIELSEN	
OM AT SKABE ARKITEKTFAGLIG VIDEN	70
INGE METTE KIRKEBY	
BOKRECENSION BIRGIT COLD, «HER ER DET GODT Å VÆRE – OM ESTETIKK I OMGIVELSENE», TRONDHEIM: TAPIR AKADEMISK FORLAG OG NTNU 2010, 104 SIDER	91
ANMELDT AV SIGURD BERGMANN	

BOKRECENSION

**BIRGIT COLD, «HER ER DET GODT Å VÆRE –
OM ESTETIKK I OMGIVELSENE»
TRONDHEIM: TAPIR AKADEMISK FORLAG OG NTNU
2010, 104 SIDER**

ANMELDT AV SIGURD BERGMANN

Det finns ett utbrett missförstånd som säger att estetik handlar om smak och skönhetsupplevelser vilka är helt godtyckliga och individuella, och därför inte kan underkastas en kritisk granskning. En stor del av räddhågan och oförmågan i att planera och gestalta välfungerande stadsrum torde ha sin rot här liksom i den bristfälliga kunskapen om hur djupt byggda och naturliga omgivningar påverkar våra kroppar, beteenden och tankar. Birgit Colds bok råder på ett välgörande och befriande sätt bot på denna brist. Den lägger grunden för en djupare förståelse av hur viktig omgivningarnas estetik är för vår mänskliga tillvaro och vår personliga, sociala, historiska och ekologiska befintlighet. Dessutom inverkar estetiken kraftfullt på vår hälsa och på våra färdigheter att fungera. Arkitekturkritiken och dess upplysta blick på vår byggda omgivnings estetiska kvaliteter framstår, efter läsningen av denna koncist sammanhållna och rikt illustrerade skrift, som ett helt nödvändigt kulturellt redskap i ett samhälle där det bör vara gott att vara.

Birgit Cold, «Her er det godt å være – om estetikk i omgivelsene»

Författaren har under ett innehållsrikt och produktivt liv samlat ovärderliga erfarenheter och kunskaper som arkitekturforskare med särskild fokus på boendets och skolans byggda miljöer samt arkitecturevaluering och omgivningsestetik. Genom omfattande tvärvetenskapliga projekt har hon med psykologer, fenomenologer och pedagoger bidragit till en betydande kunskapsökning om hur vårt välbefinnande på ett komplext sätt sammanhänger med de rum vari «vi lever, rör oss och är till».

Etiken och estetiken, och även mystiken och andligheten, växer naturligt samman i en sådan verklighetssyn, vilken är av ovärderlig betydelse i kulturella sammanhang där färdigheten att tolka urbana rum ofta är frånvarande. Denna bok gör det möjligt, även för den oinvigde, att säkert tillägna sig begrepp och varseblivningsmönster för att avsevärt höja nivån i de för vår framtid utan tvekan nödvändiga diskussionerna om våra omgivningars estetiska kvaliteter. Genom sina klara och välförankrade resonemang är den en genuin upplysningsbok som torde fungera lika fint för experter som för estetiskt oskolade medborgare och beslutsfattare.

Bokens reflektioner kretsar kring tre frågor: Hur kan man beskriva och förstå estetisk kvalitet och skönhet i arkitekturen och omgivningarna? Hur kan man närma sig begrepp som estetisk upplevelse, estetiska preferenser och värderingar? Vilka estetiska egenskaper karakteriserar den arkitektur och de omgivningar där det är gott att vara?

Författaren inleder med en introduktion i arkitekturens funktionella, formella och symboliska uttrycksformer, och betonar framför allt arkitekturens sammanhang och inbäddning i komplexa omvärldar. Läsaren får lära sig att vår uppfattning och värdering av en byggd omvärld alltid försiggår som en helhetsupplevelse. I denna helhet samverkar omedelbara uppfattningar, socialt inlärd hållningar och personliga erfarenheter omedvetet för att vi skall kunna fungera, orientera oss och känna välbehag. En kort utfärd i den filosofiska estetikens historia, som dels varseblivningsteori och dels teori om skönheten och senare konsten, använder författaren som utgångspunkt för behovet att fördjupa våra estetiska kunskaper och färdigheter. I diskussion med arkitekturteoretiker och filosofer utvecklar arkitekten sedan sin egen syn på estetiken där originalitet och autenticitet ställs i centrum, och där även den historiska kontexten kommer till sin rätt utan att denna entydigt får avgöra kvaliteten. I ett kort avsnitt om estetik, «*velvære*» och hälsa öser författaren ur hela sin omfattande forskning och visar vilken stor roll framför allt integrationen av den byggda och naturliga omgivningen spelar för vårt kroppsliga och själsliga välbefinnande.

Utförligt beskriver hon sedan hur kunskap, varseblivning och värdering hänger samman. I anslutning till miljöpsykologin får läsaren värdefulla inblickar i växelspelen mellan det egna och det främmande, och i korta men djupsinniga formuleringar tvingas vi att på nytt jorda våra föreställningar om identitet och kulturell mening i levande rum och platser. Har man en gång lärt sig att tolka hur kulturell mening uppstår i och genom byggda omgivningar blir varje promenad en härresande upplevelse.

Som jag antydde ovan får man inte inskränka estetiska preferenser till den slutna individen, utan man måste utgå från att dessa uppstår dels i ett kontextuellt och historiskt sammanhang som vi föds in i och som dels följer evolutionära mönster i mänsklighetens långa historia. Estetiskt

välbefinnande framstår i detta ljus inte alls som något exklusivt för finsmakare utan handlar i högsta grad om att överleva i en rörlig värld och att söka och finna trygghet. Återigen tillmäter författaren naturen en central roll i denna process. Därutöver får, vilket forskningen kan belägga, egenskaper som ordning och helhet, moderat komplexitet, vård och underhåll, öppenhet och utsikt och historisk betydelse centrala funktioner som preferenser i våra byggda miljöer. Utifrån två egna forskningsprojekt kompletterar författaren vidare med kvaliteter som sammanhang, originalitet, plats- och landskaps-tillhörighet samt kultiverad enkelhet. Särskilt den senare identifierar hon ofta i den nordiska träarkitekturen. Möjligtvis kunde man ibland önska sig en större klarhet i om författaren verkligen antar att det finns en grundläggande, evig, skönhet som är oberoende av tid och sammanhang.

Avslutningskapitlet tar resonemangen till den sociala och politiska sfären, där beslut om planering och gestaltning måste fattas och där författaren förtjänstfullt nog avstår från att söka facitsvar och formulerandet av en simpel normativ estetik. Istället framstår arkitekturens och estetikens hemlighet som den drivande kraften för att söka de bästa lösningarna och för att bli «estetiskt vuxen». Inte desto mindre framhäver Birgit Cold fyra viktiga begreppsält som kan tjäna som kompass i navigeringen mellan komplexa motsatser:

- ordning, sammanhang, komplexitet och «sanselighet» (sinnlig känslighet),
- öppenhet, utsikt, översikt och slutenhet,
- natur i de byggda omgivningarna,
- historisk betydelse, originalitet, autenticitet och historiska referenser.

I ett förtätat samspel av bild och text erbjuder arkitekten rikliga exempel åt läsaren som själv kan pröva hur dessa värden samspelar i olika byggnaders yttre och inre och i deras givna sammanhang. Man bör läsa och kontempera dessa inblickar långsamt; och man bör ge ögat tid och «Muße» för att följa de subtilt skapade linjerna i Birgit Colds underbara teckningar. I all sin enkelhet är det i lika stor grad dessa teckningar som orden vilka fångar läsaren. Linjerna leder in henne på en vandring i rummet vilken ingalunda inskränker sig till förnuftet utan inbjuder till ett äventyr där läsaren, även med bildens hjälp, kan mogna estetiskt, etiskt och andligt.

Till sist får man lovorda bokens klara enkelhet som gör det möjligt att låta varje läsare med öppna sinnen, helt oberoende av sina förutsättningar, utvecklas med och för våra estetiska omgivningarna. Medan arkitekten i detta lilla verk möter nya perspektiv på den gamla uppgiften att integrera den byggda och naturliga omgivningen, möter en humanist och religionsvetare/teolog (som recensenten) inspirerande utmaningar till att inkludera människans förmåga att bygga som ett bärande element i hennes tro och vad vi omskriver som «levande religion».

Sigurd Bergmann